

1. Fakta

Type organisasjon: Særorganisasjon

Etableringsår: 1945

Hovedkvarter: Roma

Antall landkontorer: 5 regionale, og 10 subregionale kontorer, 88 landkontorer

Leder: José Graziano da Silva (Brasil)

Datoer for styremøter 2013: 22.–26.4, 15.–22.6 (konferanse), 24.–25.6 og 2.–6.12

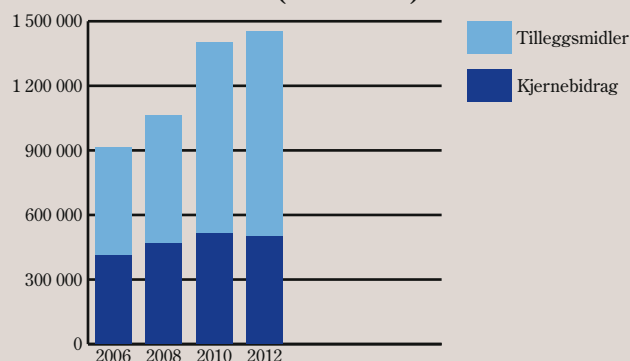
Norsk styreplass: Siste var 2009–2011

Antall norske ansatte: 5

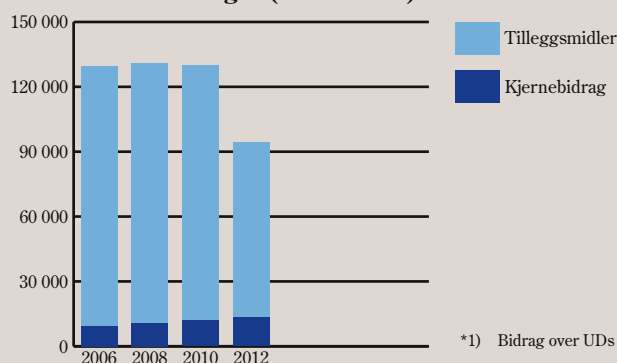
Ansvarlig departement: Utenriksdepartementet sammen med Landbruks- og matdepartementet og Fiskeri- og kystdepartementet.

Internett: www.fao.org

Totale inntekter (1000 USD)

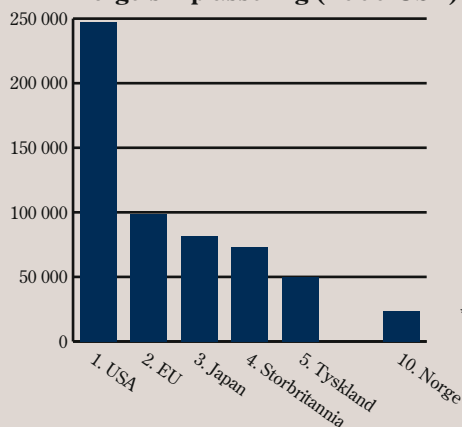

Norske bidrag ^{*1)} (1000 NOK)

*1) Bidrag over UD's budsjettområde

De fem største giverne i 2012 ^{*2)} inkludert Norge sin plassering (1000 USD)

*2) Tallene baserer seg bl.a. på FAOs rapport om Tilleggsmidler per 1. mars 2011

Mandat og virkeområder

FAO er primært en normativ organisasjon med fokus på matsikkerhet, landbruk, skogbruk og fiskeri. FAOs mandat er å bidra til: bedret ernæring, redusert sult, økt produktivitet i primærnæringene, bedre livsforhold for befolkningen på landsbygda og vekst i verdensøkonomien. FAOs mål er direkte relevant for FNs tusenårsmål 1 om fattigdomsreduksjon og 7 om miljømessig bærekraftig utvikling. FAO samler inn, analyserer og sprer informasjon, bistår medlemsland med veiledning og kapasitetsutvikling, utarbeider konvensjoner, normer og retningslinjer, bidrar med faglige råd i utviklingsprogrammer og hjelper til med gjenoppbygging av matproduksjonen i katastrofe- og konfliktområder.

FAO har en mellomlang plan 2014–17, samt et arbeidsprogram og budsjett 2014–15. FAO reviderer det strategiske rammeverket og strategien. Det vil fra 2014 være fem overordnede målsetninger:

- bidra til å utrydde sult og matusikkerhet, samt feil- og underernæring
- øke og forbedre tilgangen av varer og tjenester fra landbruk, skogbruk og fiskeri på en bærekraftig måte
- minske fattigdom på landsbygda
- tilrettelegge for mer inkluderende og effektive landbruks- og matsystemer
- øke motstandsdyktigheten mot kriser

José Graziano da Silva ble valgt til ny generaldirektør på FAO-konferansen i 2011 og overtok 1. januar 2012.

Oppnådde resultater i 2012

I følge FNs prognoser vil det være over ni mrd. mennesker innen 2050. For å sikre nok mat til alle har FAO beregnet at tilgangen må øke med opp mot 70 % i samme periode. Samarbeidet gjennom særlig FNs komite for matsikkerhet (CFS), som er den sentrale politiske plattformen for matsikkerhet og retten til mat og ernæring, skal bidra til økt prioritering og bedre internasjonal samordning av innsatsen for å redusere antallet sultende og underernærte i verden. FAOs rapport for 2013 gir en oversikt over den globale matsituasjonen og omhandler særlig ernæring. Matsituasjonen er karakterisert av fortsatt uforutsigbare internasjonale matvarepriser og vedvarende sult og underernæring. Antallet underernærte er

anslagsvis 870 mill. globalt. Det er ennå mulig å nå tusenårs-målet for reduksjon av sult.

I 2012 kom rapporten om investeringer, og det ble i løpet av året forhandlet fram frivillige retningslinjer for forsvarlig forvaltning av rett til land, fiskeri og skog i sammenheng med matsikkerhet. Publikasjonen i 2011 handlet om kvinners rolle i matsikkerhet og primærnæring, og FAO utarbeidet en strategi for likestilling og styrking av kvinners rolle, som ble presentert 8. mars 2012. MOPAN-undersøkelsen fra 2011 viste at FAO er blitt bedre når det gjelder arbeidet med likestilling og kjønnsperspektiv og rettighetsbasert utvikling, men FAOs gjennomføring av den nye strategien går langsomt, og det er derfor usikkert om framgangen fortsetter.

Etter mange års forhandlinger har verdenssamfunnet tatt et stort skritt fremover i arbeidet mot ulovlig fiske. Det er blitt enighet om retningslinjer for registrering av fiskefartøy og flagglandets plikter. Retningslinjene, som man har brukt over fem år på å bli enige om, skal godkjennes i FAOs fiskerikomité i juni 2014. Nansen-programmet, som er et samarbeid med Norge, er blitt fremhevet av FAO som et suksessprosjekt. Det kan dokumenteres en positiv, målbar effekt både lokalt og regionalt for utvikling av en økosystembasert fiskeriforvaltning i Afrika. Forskningsfartøyet som har vært brukt i programmet, er nå nær 20 år gammelt, det er fra norsk side besluttet å bygge en ny moderne båt. FAO framforhandler nå internasjonale retningslinjer for sikring av bærekraftig småskalafiske. Dette er eksempler på resultater av FAOs normative arbeid.

Gjennom arbeidet med genetiske ressurser og husdyr kunne FAO i 2012 dokumentere at de har bidratt til å snu trenden med tap av genetiske ressurser gjennom utryddelse av lokale husdyrraser. Brasil og FAO inngikk i 2012 et samarbeid om støtte til overføring av erfaringer fra bomullsdyrking til Haiti. Dette er et eksempel på støtte til sør-sør-samarbeid. FAO er fremdeles en av få organisasjoner som hadde tilgang til Sør-Somalia, og får gode skussmål for arbeidet som der gjøres under vanskelige forhold. FAO vil utarbeide en gjenoppbyggingsplan for landbruket i landet. FAO leder koordineringen av den det humanitære arbeidet med matsikkerhet (matsikkerhetsklyngen) i samarbeid med WFP.

I evalueringen i 2012 av FAOs støtte til en adferdskodeks for ansvarlig fiskeri vises det til at FAO var meget sentral i forberedelsen og gjennomføringen av forhandlingene fram til slutføring i 1995. Ved utgangen av 2011 var det utarbeidet 8 juridisk bindende instrumenter, 4 handlingsplaner, 2 strategier, en juridisk bindende avtale og 31 faglige veiledninger. Selve adferdskodeksen er blitt det FAO dokumentet som er oversatt til flest språk. Det har likevel vært vanskelig å måle fremgang når det gjelder implementering, særlig i Afrika og Asia. Det vises til at FAO trolig har hatt en for smal rolle og har fokusert på å utvikle nye regler og instrumenter i stedet for å overvåke implementering og støtte kapasitetsbygging. Da adferdskodeksen ble utarbeidet, hadde ennå ikke akvakultur fått den rollen den har i dag. Evalueringen anbefaler at det brukes mer ressurser på innlandsfiske og akvakultur. Det bør også legges mer vekt på krisehåndtering i forbindelse med klimaendringer.

2. Vurderinger: Resultatarbeid, effektivitet og kontroll

Organisasjonens resultatarbeid

FAO er i ferd med å slutføre en omfattende reformprosess som inkluderer bl.a. innføring av et nytt strategisk rammeverk og økt fokus på resultatoppnåelse, forbedring av evaluerings- og kontrollmekanismer, økt delegering til landkontorer og endringer i styringsstrukturen. Dette er et resultatrammeverk som det for første gang ble rapportert samlet om til FAO-konferansen i juni 2013. Årets rapport er den første som knyttes til FAOs nye resultatbaserte programplanleggings-, overvåknings- og rapporteringssystem. Det informeres om resultatene målt mot vedtatt arbeidsprogram og budsjett. Dette dekker både faste og frivillige bidrag. Det legges også frem en fremdriftsrapport for gjennomføringsplanen for en FAO-reform (IPA). Statusrapportene for gjennomføring av reformene viser betydelige fremskritt, men utfordringer gjenstår særlig knyttet til desentralisering og for liten grad av samarbeid på tvers av avdelinger.

Systemer for planlegging og budsjettering

Gjennom FAOs toårige arbeidsprogram og budsjett fastsettes prioriteringer og fordeling av midler. Budsjettet inkluderer i tillegg til medlemslandenes pliktige bidrag også forventede frivillige bidrag til hvert resultatområde. Fireårsplanen og det toårige budsjettet er slått sammen som et helhetlig styringsdokument som muliggjør etterprøving av resultatoppnåelse.

Kontroll og antikorrupsjon

Som en del av reformene styrkes kontrollrutiner og anti-korrupsjon. Kontrollorganene består av en ekstern og en intern revisjon, samt en revisjonskomité med eksterne medlemmer som fører tilsyn med og gir råd om oppfølging av revisjonene. Ekstern revisjon foretas av ett av medlemslandenes riksrevisjoner og rapporteres til styret. Internrevisjon foretas av FAOs generalinspektør, som rapporterer parallelt til FAOs generaldirektør og finanskomiteen. Rapportene legges ut på FAOs nettsider.

Det er opprettet en egen etikk-komité og flere varslingskanaler som kan benyttes anonymt ved mistanke om korrupsjon. I tillegg er det opprettet egne retningslinjer for beskyttelse av varslere. Generalinspektørens uavhengighet kan styrkes ved at vedkommende rapporterte direkte eller parallelt til styret i stedet for til generaldirektøren. Evalueringskontorets mandat og funksjon ble revidert i 2010, kontoret rapporterer parallelt til generaldirektøren og FAOs råd, samt avgir rapport til FAOs konferanse annethvert år. Det ble framlagt en egen rapport om evalueringsvirksomheten

til konferansen i juni 2013. I rapporten vises det til at FAO, sammen med UNDP og IFAD, er blant de FN-organisasjonene som har en mest funksjonelt uavhengig evalueringsfunksjon. Likevel diskuteres det ytterligere tiltak for å gjøre funksjonen enda mer uavhengig.

Institusjonsbygging og nasjonalt eierskap

Fellesgjennomgangen av multilaterale organisasjoner (MOPAN) i 2011 viste til at FAO hadde gjort fremskritt, men var kritisk når det gjelder FAOs manglende bruk av nasjonale systemer, svakt resultatfokus og forvaltning av menneskelige ressurser. FAO påpeker at ettersom organisasjonen primært arbeider med policyrådgivning og ikke er en stor operasjonell aktør, så er bruk av nasjonale systemer ikke så relevant. FAO vil likevel styrke samarbeidet med myndighetene og bidrar faglig til nasjonale planer for matsikkerhet, landbruk, fiskeri og skogbruk.

Det er sjelden konflikt mellom FAOs normative arbeid og medlemslands politikk, men områder som bruksrettigheter kan være omstridt. Det er gjennomført tiltak for å bedre FAOs arbeid på landnivå. Dette omfatter retningslinjer for rekruttering av FAO-representanter, bedret planlegging og gjennomføring, integrering av nødhjelp og gjenoppbygging innenfor rammene av landstrategier. FAO forholder seg til nasjonale planer, men det er også nødvendig med et nærmere samarbeid med sivilt samfunn og privat sektor på de desentraliserte kontorene. Samarbeidet med mellominntektsland økes når det gjelder sør-sør-samarbeid.

Lærings- og endringsvilje

De omfattende reformprosessene etter ekstern evaluering i 2006 ble påtvunget FAO av medlemslandene etter lang tids manglende endringsvilje i organisasjonen. Reformprogrammet som ble vedtatt i 2008, har bidratt til endring, og endringsviljen har skutt fart etter at nåværende generaldirektør tiltrådte i 2012.

I løpet av det året Graziano da Silva har sittet har allerede vedtatte reformer blitt forsert, og han har iverksatt flere nye reformer, særlig knyttet til desentralisering og organisasjonsendringer. Dette har bidratt til mer omfattende endringer det siste året enn i de foregående. Det er imidlertid en utfordring at reformtiltakene igangsatt av den nye generaldirektøren skjer uten tilstrekkelig konsultasjon med medlemsland og egne ansatte, hvilket skaper en viss usikkerhet om retning og formål.

3. Norsk politikk overfor FAO

FAO er viktig for Norge fordi organisasjonen har et unikt mandat til å fremme globalt samarbeid og spiller en sentral rolle i arbeidet med å nå FNs tusenårsmål. Norge er videre opptatt av at FAO må styrke arbeidet med klimaendringer og klimatilpasning, og betydningen dette har for den globale matsikkerheten.

Fra norsk side ønsker man at Komiteen for matsikkerhet skal være den sentrale politiske plattformen for global matsikkerhet, ernæring og retten til mat. CFS samler alle aktører på matsikkerhetsområdet og sørger for styrket samarbeid og forbedret strategisk koordinering av tiltak på alle nivåer. FAO sammen med WFP og IFAD utgjør sekretariatet, disse har komplementære mandater innen arbeidet for matsikkerhet. Sett fra norsk side bør FAO være den normative og faglige organisasjon for matsikkerhet og naturressursforvaltning.

FAO er en sentral arena for flere norske departementer når det gjelder å forhandle fram normative retningslinjer innen deres fagområder. Ut fra nasjonale interesser er bærekraftig forvaltning av fiskeriressursene særlig viktig, og det samme gjelder vektlegging av FAOs adferdskodeks for ansvarlig fiskeri, avtaler om flaggstats- og havnestatskontroll samt retningslinjer for dyphavsfiske og forbud mot utkast av fangst. Norge er en pådriver i dette arbeidet og ledet FAOs fiskerikomité i 2012. FAO er den viktigste skogfaglige institusjon i FN-systemet. Norge ønsker at dette arbeidet videreutvikles. FAOs kompetanse innen skogovervåkning vil være en nødvendig basis i arbeidet for å bekjempe avskoging. Norge legger vekt på FAOs betydning når det gjelder å skape en

helhetlig forståelse av bærekraftig forvaltning av jord- og skogressurser, som er grunnleggende også i arbeidet med klimautfordringene.

FAO har et ansvar for det globale arbeidet med å sikre det genetiske mangfoldet innen landbruk og matproduksjon. Fra norsk side er man sterkt engasjert i dette og deltar aktivt i forumer under den internasjonale traktaten for plante-genetiske ressurser for mat og landbruk. Norge er aktiv i FAOs kommisjon for genetiske ressurser. Norge mener FAO bør legge vekt på nødvendigheten av bedret ernæring som en del av arbeidet med matsikkerhet og i sammenheng med tiltak innen matproduksjon. FAO har også betydelige oppgaver i forhold til mattrygghet, blant annet gjennom Codex Alimentarius Commission, som utarbeider globale matvarestandards. Disse er av stor betydning for verdenshandelen.

Norge har etterlyst raskere oppfølging og bedre styring samt større fokus på resultatoppnåelse. Dette medførte at Norge i 2009 besluttet å redusere sin frivillige støtte til FAO og ikke inngå ny samarbeidsavtale. Norge gir øremerket støtte til et fåtall utvalgte programområder der FAO kan vise til resultater og har særlig forutsetninger for å bidra i tråd med norske prioriteringer. Dette gjelder spesielt FAOs arbeid med konsekvensene av klimaendringene for landbruk, skog og fiskeri, samt arbeidet med retten til mat. Den økte endringsviljen internt i organisasjonen etter at ny generaldirektør tiltrådte i 2012 er positiv, og Norge vil vurdere framtidig nivå og form for samarbeidet med FAO i lys av resultatene av disse endringene.

Utenriksdepartementet

Besøksadresse: 7. juni plassen/ Victoria Terrasse, Oslo

Postadresse: Postboks 8114 Dep. N-0032 Oslo

Ved spørsmål, kontakt Seksjon for budsjett og forvaltning på e-postadresse:

sb-fn@mfa.no. Profilarlene er også tilgjengelige på: www.regjeringen.no/nb/dep/ud/tema/fn/fnorg_vurdering

UTENRIKSDEPARTEMENTET